İKRAH

(baskı, zorlama)

Zorlama, baskı, hoşlanmadığı şeyi kabul ettirmek anlamlarına gelen ikrah, Kur'an-ı Kerim'in din ve insan hayatından kovmak istediği en tehlikeli ve zehirli kötülüklerden biridir.

insanı, hürriyet içinde Allah'a ulaştırmayı esas alan ve hürriyeti Allah'a kulluğun kemali sayan Kur'an, ikraha karşı çok kararlı ve ısrarlı bir karşı çıkış sergilemektedir. Ana kural, şöyle konuyor:

"Dinde baskı-zorlama-tiksindirme yoktur. Doğru bilgiye dayalı eriş, bozuk bilgiye dayalı sapıştan açık bir biçimde ayrılmıştır. Her kim tâguta sırt dönüp Allah'a inanırsa hiç kuşkusuz sapasağlam bir kulpa yapışmış olur. Kopup parçalanması yoktur o kulpun. Allah, hakkıyla işiten, hakkıyla bilendir." (Bakara, 256)

Bu kural o kadar kesindir ki, Hz. Peygamber bile bunu zedeleyen bir tutum içine giremez:

"Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzündeki insanların hepsi toptan iman ederdi. Hal böyle iken, mümin olmaları için insanları sen mi zorlayacaksın?!" (Yunus, 99)

Ve Hz. Peygamber'e şöyle hitap edilir:

"Yüz çevirirlerse, biz seni onlar üzerine bekçi göndermemişiz. Sana düşen, tebliğden başkası değildir." (Şûra, 48)

İkrah, insanın özünü zedeler, Yaratıcı'yı rahatsız eder. Bunun içindir ki, Tanrı, ikrah altında kendisine kötü sözlerle dil uzatmak zorunda kalanların imanlarını koruyor ve onlara bu çirkin sözleri yüzünden öfkelenmiyor. (16/106)

İKRAH YASAĞININ İKİ GÖRÜNÜMÜ

İkrah yasağının biri İslam'ın dışında, biri de içinde işleyen iki görünümü vardır. Bunu şu şekilde de ifade edebiliriz: İkrah yasağının biri imana, biri de ibadete ilişkin olmak üzere iki görünümü vardır.

Dışta işleyen, başka bir deyişle imana ilişkin olan görünüm, diğer din mensuplarına baskı ve şiddet uygulanmamasını gerektirir. İsteyen inanır, istemeyen inanmaz. Bunun aksi yapılarak 'ilan' edilmiş bir iman, zaten iman kavramının ruhuna ve yapısına terstir. Biraz önce verdiğimiz Yunus 99 ve Şûra 48 bu yasağı ifadeye koyan Kur'an ayetlerinden örneklerdi.

Kur'an aynca tasayturu yani tasallut, despotluk ve teftişçiliği de yasaklamaktadır. Ğâşiye suresi 22. ayet bizzat Peygamberi musaytır (despot, musallat, teftişçi) olmaması için uyarmaktadır. Uyarıyı yapan ayetler kümesinde tasayturun yerine neyin istendiği de açıkça gösterilerek tasallutun birtakım oyunlarla saklanmasına da engel olunmaktadır. Şöyle deniyor:

"Artık uyar/düşündür! Çünkü sen bir uyarıcı/düşündürücüsün. Üzerlerine musallat bir despot değilsin. Tersine giden, nankörlük eden başka. Allah, böylesine en büyük azapla azap edecektir. Hiç kuşkusuz, onların dönüşleri bizedir. Bunun ardından, hesaplan da bizim elimizde olacaktır." (Gâşiye, 21-26)

Anlaşılan odur ki, insan haklan çiğnenmediği sürece, yapılan yanlışın, işlenen günahın hesabı ve eğer varsa azabı Allah'ın tekelindedir. Kula, bu alana müdahale hak ve yetkisi verilmemiştir.

İkrahın din içi işleyişine gelince: Bakara 256. ayetin esas amacı olan bu işleyiş, dindeki ibadet alanına ilişkin ve dinin kendi mensuplarına yönelik bir işleyiştir. Unutmayalım, ayette kullanılan 'fi' edatı, içindelik (zarf) edatıdır. Buna göre şu tespiti yapmak gerekmektedir:

Bakara 256. ayet, ikrahı, dinin içinden temizlemeye yönelik bir buyruktur. Dinin öz mensuplan dışındakilere ikrah uygulanmaması, bu ayetle değil, daha önce verdiğimiz ayetlerle buyruklaştırılmıştır.

Dinin içinde ikrah olmaması, hukuksal yükümlülükler alanında söz konusu değildir. Çünkü orası kamu alanıdır, insan hakları

alanıdır. O alanda hoşgörü, bağış ve birinin hatırı için ötekini iltimas, açık bir zulüm olur. Kur'an buna izin vermez.

Buyruğun hem tanrı-insan ilişkisine hem de insanla insan ilişkisine giren iki yanı varsa, bu durumda ikinci yanı yaptırıma ve baskıya konu olur. Örnek olarak zekât emriyle zina yasağını verebiliriz. Hiç kimse "Ben zekât vermeyeceğim, bana baskı uygulamayın, ben zina işleyeceğim bana zorluk çıkarmayın!" diyemez. Çünkü bu alanların Allah ile ilgili yanlarına ek olarak kamu ile ilgili yanları vardır. Ve bu ikinci yanlarıyla onlar yaptırımın, zorlamanın uygulanabileceği alanlardır.

İşin bir başka yönü de şudur: Haklan bağışlamak, sadece hakların sahiplerine verilmiştir. Tanrı, bağışlayıcılığını insan haklan alanında işletirse bazı kullarına iyilik ederken, diğer bazı kullarına zulüm yapmış olur. Oysaki Allah'ın zulümden arınmış olduğu, kullarına asla zulmetmeyeceği Kur'an tarafından defalarca dile getirilmiştir. Kul haklarından kurtulmak için Allah'a tövbe hiçbir işe yaramaz. İhlal edilen kul hakkının sahibi veya sahipleri kimlerse onlardan helallik almak gerekir. Bu iş, hakkın sahibi kimse onunla çözülecektir. Allah ancak kendi haklarına ilişkin alanda lütuf ve hoşgörü sergilemektedir. Bu da ibadetler alanıdır.

İkrahın din içi işleyiş alanı, ibadetler alanıdır. Bunun içindir ki Kur'an ibadetlerin savsaklanmasını maddî yaptırımla cezalandırmamıştır. Namaz, oruç, hac, vs gibi Allah-kul arası içsel ilişkilerde emri yerine getirmeyenlere hiçbir maddî yaptırım öngörülmemektedir. Çünkü bu alanda maddî yaptırım uygulamak, insanı riyakârlık illetinin kucağına atmak olur. Riya ise, bizzat Peygamber'in ifadesiyle 'sinsi-maskeli bir şirktir' Ve yine Peygamber'in beyanıyla, Muhammed ümmetinin en korkulu belası da bu gizli şirktir. O halde, "İnsanlara ibadet yaptıracağız" teranesiyle onlan şirkin kucağına atmak, din adına bir samimiyet ve basiret olarak öne çıkarılamaz. Bu olsa olsa lanetlenebilecek bir tavır olur. Nitekim, Mâûn suresi, namazlarına riya bulaştıranları açıkça lanetlemiştir. Halbuki Kur'an, namaz kılmayanları hiçbir şekilde ve hiçbir yerde lanetlememiştir. (Bu Mucize tavrın ayrıntıları için bizim *'Mâûn Suresi'* adlı eserimize bakılmalıdır.)

İslam'ın tüm zamanlarda ve özellikle bu yüzyılda en zararlı tahripçisi olarak gördüğümüz saltanat ve siyaset dinciliği, kitleler üzerinde egemenlik kurup engizisyon baskılarıyla siyasal başarı

elde etmek için birçok Kur'an ayetini makyavelist bir yoruma maruz bıraktı. Bunlardan biri de Bakara 256. ayettir.

Makyavelist saltanat dinciliği bu ayeti şöyle anlatmaya kalkmıştır: "İkrah, dinin dışındakilere uygulanmaz ama dinin içindekilere uygulanır. Dine girdiniz mi onun buyruklarını yerine getirmeye mecbursunuz. Bu mecburiyeti denetleme işi de bizim olacaktır."

Saltanat dinciliğinin bu savı tam bir bühtandır; Kur'an'a açık bir iftiradır. Bakara 256. ayet, tartışmasız ve tevilsiz, dinin içindeki ikrahı temizlemek istemektedir. Dinin dışında ikrahın olmadığını gösteren onlarca ayet vardır. Bakara'nın anılan ayeti, dinin içindeki baskı ve zorlamaları silmeye yönelen bir buyruktur.

Kısacası, Kuran diğer din mensupları için söz konusu olacak "İmana gir!" baskısına karşı çıktığı gibi, kendi mensuplarına yönelik "ibadet edeceksin!" baskısına da karşı çıkmaktadır. İman da özgür irade ve serbest seçimle olmalıdır, ibadet de... Kur'an'ın yolu ve tarzı budur. Ve bu yol, mutlu bir dünyanın kurulması için muhtaç olduğumuz temel reçetelerden birini barındıran yoldur. Kur'an'ın verdiği eğitim ve ilhamla şunu öğrenmiş bulunuyoruz: Nefs ve siyaset çıkarları uğruna, Kur'an'ın açtığı 'özgür irade ve hür benlik yolu'nu diken leyerek İslam'a zillet ve itham kapısı açanların Allah'a verecekleri hesap, ibadet etmemekten kaynaklanan hesaptan çok daha büyük ve zorlu olacaktır. İkrah yasağının en önemli kozmik gerekçelerinden biri, bize göre, Câsiye suresi 14. ayette verilmiştir. Orada şöyle deniyor:

'İman edenlere söyle, Allah'ın günlerini ummayanlan affetsinler ki O, bir toplumu kazandıklarıyla cezalandırsın!"

İman adamı, baskı kullanır, eksikleri ve günahları olanları cezalandırma yönüne giderse Allah'ın ceza vermesi için sebep kalmaz. Bir tek suç için iki hesap ve iki ceza olmaz; böyle bir şey tanrısal adalete aykırıdır. Hesap ve ceza, hak ihlali eğer kula ilişkinse, kullar tarafından verilebilir, verilmelidir. Kamusal haklar alanı böyle bir alandır. Eğer ihlal edilen hak Allah'a aitse kul asla hesap soramaz, ceza uygulayamaz. Bu alanda hesap da azap da Allah'ın tekelindedir:

"Hiç kuşkusuz onların dönüşleri bizedir. Bunun ardından, hesapları da bizim elimizde olacaktır." (Gâşiye, **25-26)**